

KURYER LITEWSKI

w WILNIE dnia 23. Grudnia V. S. ROKU 1808.

S. PETERSBURG V. S. dnia 11 Grudnia.

Dalsze czynności woysk Rossyiskich w Finlandyi. Dnia 1 listopada GM. Kozaczkowski w ciągu urzędzenia przeprawy zaiął wies Koskelo. GM. Demidow przeszedł do wsi Charaka dla zbudowania tam mostu, lecz nad nadzieję znalazł tu rzekę na 30 sążni zamarzłą. Korzystając z tego przeprowadził półk 23 strzelecki po lodzie. GM. Uszakow przybliżył się do GM. Demidowa o godzinie 8 dla atakowania d. z nieprzyaciela. Ten zdziwiony nagłym widokiem woysk naszych na swojej stronie rzeki posłał oddział piechoty dla zającia naszej drogi, lecz cofnąć się musiał przed przewyższającymi naszymi siłami. Tem czasem GM. Demidow nieprzestawał za rzekę przechodzić w bok nieprzyacielskich fortyfikacyi: w krok za nim postępował GM. Erixon. GM. Kozaczkowski zbliżywszy się od Mielarwi do wsi Katuprama, zwrócił na wies Limangoa dla oderżnięcia z tyłu części woysk nieprzyacielskich; wspierał go GM. Uszakow na rozdrożu stojący. Szwedzi postrzęśli się otoczonymi rzucili nagle baterye i z pospieszem uciekli. GM. Demidow stanął wieczorem w Pichaioki, GM. Kozaczkowski i Erixon zajęli Parallax. Woyska lekkie ścigały nieprzyaciela do Niegengi i zo ludzi zabraly. Spriali most Szwedzi w tej wiosce, w innych opuszcili wielką liczbę chorych, do tego wielu dezertersów z woysk Finlandzkich do nas codzień uciekało. Dnia 3 p. m. naprawowaliśmy spalone mosty. GM. Erixon przeszedł z Limangoa na drogę do Wigandi. GM. Kozaczkowski zaiął Niegengi, a GM. Uszakow Parallax. GL. Graf Kamiński wezwany był do kościoła Sało przez posłanego Podpółkownika Wiensterma, dla widzenia się z Generałem Szwedzkim Adlerkreycem. Mając od główkomenderującego uprzednie przepisy zezwolił z nim na konferencyę. Ustąpili nam Szwedzi Bragesztad i Uleaborg cofając się wstecz na wiorst 60, w ciągu dni 14. Głównokomenderujący Generał od Infanteryi Graf Buxhewden potwierdził tę konwencyę. Dnia 5 zaięliśmy Bragesztad gdzie stanął GM. Demidow i główny park artylleryi. Straż przednia rozciągnęła się w Olkioki i we wsiach poblizszych. GM. Kozaczkowski w Pataioki, Uszakow w Sało; Erixon z 3 t. w Wigandi. Podiazy poszły do Francilla dla trwżenia nieprzyaciół, i do Półkiła dla odkrycia komunikacyi z GL. Tuczow. W Bragesztad wzięliśmy szpital nieprzyacielski od 117 chorych, i prowiant na statkach znaleziony. GL. Tuczow i od czasu bitwy do d. 6 list, zaiął Kangas i straż przednią pod Półkiła rozłożył: po drodze zostawowali Szwedzi chorych i ranionych, zabral ich, 4 wozy amunicyjne z ładunkami, i 6 iencow.

Dnia 7 zawarto konwencyę w 7 artykułach następujących. Reszta później.

PARYZ d. 6 Grudnia. Dziesiąty dziennik woyska Francuzkiego. Siła rzeczywista Hiszpanow zdać się dochodzić 180 t. Pobiliśmy 80 t. z których 60 t. zbroynych składało armię Galicyjską i Extremaurską pod komendą GG. Blacke, Romana i Galuzzo. Armia Anda uziy, Walencyi, nowej Kostylii i Arragonii, której dowodzili GG. Castanos, Penas, i Palafox podobno wynosząca 80 t. między którymi 60 t. było zbroynych, wkrótce dokona swego przeznaczenia. Reszta 60 t. z których 40 t. może być zbroynych, podzielona na korpus 30 t. w Katalonii i drugi 10 t. w Maurycie, Walencyi i innych miejscach, zostaje w poruszeniu. Przed stąpieniem za rzekę Duero przedsięwziął Imperator zniszczyć woyska środkowe i lewego skrzydła, oraz zgotować los podobny armii G. Castanos na prawym. Po spełnieniu tego planu marsz do Madrytu będzie przeładką. To wielkie postanowienie już uskutecznić się musi. Co do korpusu Katalońskiego złączonego w jedną z woysk Walencyi Murcyi i Grenady, cofnie się do tych prowincyow zagrożonych, jeżeli tylko przecięta komunikacya nieprzeszkodzi. W każdym przypadku 7 korpus G. S. Cyr zakończywszy oblężenie Roses nayprzyzwoiciej postąpi. G. Duhesme na czele 15 t. na 6 miesięcy w żywność opatrzonych zaręcza bezpieczeństwo ważnego miasta Barcellony. Nie niemożliwe o woyskach Angielskich, których jedna dywizya jest w Galicyi, druga pokazała się podobno przed końcem przeszłego miesiąca w Badaioz. Gdyby Angliacy mieli iadę, wiedzieć byśmy powinni, gdyż nasze półkiletkie przebiegły prawie aż do granic Portugalskich. Jeżeli mają piechotę, zapewne niechcą jej użyć na obronę swoich sprzymierzeńców, bo już miesiąc od zaczętej kampanii upływa, już trzy wielkie armie zniszczyliśmy, już ogromną artylleryę wydarłiśmy; już Kastylię, Montanę, Arragonię, Sorię i t. d. zdobyliśmy, los nakoniec Hiszpanii i Portugalii rozwiążalimy, a jeszcze ani słychać o poruszeniu woysk Angielskich.

Po tem wszystkim połowa woyska Francuzkiego jeszcze nie nadciągnęła, część korpusu 1go 4go, cały 5ty i 8my, 6 regimentow jazdy letkiej wiele kompanii artylleryi i saperow, wiele ludzi z regimentow, które już są w Hiszpanii; nieprzeszło dotąd Bidassao oblewające mury Bayońskie. Wyznać potrzeba, niekrzywdząc męstwa naszych żołnierzy, że niema gorszych woysk nad Hiszpańskie: podobne do Arabow zdolne bronić się z zadomow, niemogą wytrzymać na placu bitwy. Gury nawet małą dla nich były worownią. Lecz z łaski potę-

żney inkwizycyi, zaufanych Mnichow, ich pism i mów; wielka część Hiszpanii dotąd wierzy że Blacke zwyciężył, że armia Francuzka zniszczoną została, i że gwarłya Imperatorska poszła w niewolę. Po tym omiatającym powoleniu już panowanie inkwizycyi skończyło się; iej trybunały nie były już dręczyć żadnego w Europie powiatu; w Hiszpanii iak i w Rzymie Inkwizycya będzie zniszczona: okropny widok gorących ludzi na stosach już się nie pokaże; ta odmiana nastąpi mimo religijną gorliwość Anglikow, mimo ich przymierza z osz kującymi mnichami, przez których N. Panna del Pilar i Święci w Walladolid mówili. Monopolium, Inkwizycya, Franciszkanie są Anglii przymierzenie, wszystko dla niej dobre, przez co tylko może poróżnić narody, i ład krwią zboczyć. Bryg Angielski Ferrets wypłynowszy dnia 11 z Portsmouth, dnia 22 stanął w S. Ander niewiedząc że w tam porcie panują Francuzi. Niosł ważne depesze i wiele papierow Angielskich; wszystkie zabralismy. Znalezione w S. Ander w wielkiej obfitosci Chinę, oraz produkta osadowe posłalismy do Bayonne. Marszałek Soult X. Dalmacyi wszedł do Asturyi: liczne miasta i wsie prosiły o opiekę, dla wydzwignienia z przepaszi, w którą rady obce, namiętności pospólstwa ich wtrąciły.

Jedynasty dziennik woyska Francuzkiego w Hiszpanii w głównej kwaterze Aranda do Duero dnia 27. Dnia 19 Imperator powierzył Mar: Lannes X. Montebello kommandę skrzydła lewego, dał instrukcyę co do iego obrótow i samego wypraw. W Lodosa d. 20 Mar: Lannes i Mar: Moncey umówili się o sposobach wykonania rozkazow Imperatora. Dnia 21 G. Lagrange z dywizyą, G. Colbert z brygadą letkiej jazdy, G. Dijon z brygadą dragonow poszli z Logrono prawym brzegiem Ebry. Tegoż czasu cztery dywizye składające korpus Mar: Moncey X. Conegliano przeszły tę rzekę w Lodosa opuściwszy cały kray, między Ebro a Pampeluną. Dnia 22 o switanu woysko Francuzkie ruszyło na Callaborra, gdzie z wieczora główna kwatera G. Castanos była, lecz nikogo tu nieznalazszy poszło na Alforo, i tu żadnego nieprzyjaciela już niebyło. Dnia 23 GD. Lefebvre na czele jazdy wsparty dywizyą G. Morlot w przedniej straży, spotkawszy nieprzyjaciół oznaymił natychmiast Mar: Lannes X. Montebello. Hiszpanow pod bronią było 45 t. podzielonych na 7 dywizyi; prawe skrzydło stało przed miastem Tudela, a lewe przez najgorsze rozporządzenie rozciągało się na półtoresy mili. Arragończykowie byli na prawem, woyska Walencyi i nowej Kastylji we srodku, trzy dywizye Andaluzyjskie szczególnie do G. Castanos należące stały na lewym; 40 dział zastaniało całą linią. O godzinie 9 z rana kolumny Fran: ruszyły z tym porządkiem, tą składnością, i tą zimną krwią, które są cechą woysk zestarzałych w boiu. Chciano założyć na wygodnym miejscu bateryą od 60 dział, lecz natarczywość Francuzow i trwoga Hiszpanów niepozwoili czasu; już woysko nieprzyjacielskie było zwyciężone porządkiem i obrótami naszego.

Mar: Lannes X. Montebello kazał G. Maurice Mathieu przełamać ze swoją dywizyą srodek

linii nieprzyjacielskiej: GD. Lefebvre przeszedł więc ze swoją kawaleryą kłusem przez ten przełam i zwracając się na lewo otoczył całe skrzydło prawe Hiszpanów. Kiedy iedna półowa linii była opasana i wywróconą, tegoż czasu G. Lagrange uderzył na wieś Cascante gdzie rozciągała się linia G. Castanos. Nielepiey bronilo się lewe iak prawe skrzydło, opuściło plac bitwy zostawiając swoją artyleryą i wielu ieńcow, ścigała jazda szczątki woyska nieprzyjacielskiego do Mallen na Sarragoię i do Tarracone na Agreda. Wzielismy 7 chorągwi, 30 dział zuprzężem i wozami amunicyjnemi, 12 Półkownikow, 300 Officerów i 3000 żołnierzy: 4 t. Hiszpanów poległo na placu, albo wepchniętych w Ebro utonęło. Stracilismy nader mało, 60 zabitych i 400 ranionych. G. Lagrange kulą karabinową w ramię raniony został. W Tudela znaleźlismy wielkie magazyny. Mar: Moncey X. Conegliano ruszył na Sarragoię, dokąd część iedna rozgromionych uciekała; część druga odcięta biegła w nieporządku na Agreda i Tarracone, gdzie Mar: Ney X. Elchingen mógłby co do iednego pobrać, gdyby iego korpus ciąglemi marszami znuzony mógł zdążyć do Agreda. Lecz Mar: Ney, który był d. 22 w Soria, który miał stanąć 23 w Agreda, odpoczywał w Soria dzień 23 i 24 nienadciągnął do Agreda iak 25, pospieszył ieszcze iednak zabrać wielkie magazyny. Niemielismy w boiu nad 6 t. iednak 45 t. pobitych i porażonych zostało. Nielakis Palafox dawny leybgwardyak, narzędzie bez talentow mnicha prawdziwego herszta partyi, który mu nadał tytuł Generała, najpierwszy uciekł, iak to we wszystkich już czynił rozprawach. Bitwa pod Burgos zniszczyła armię srodkową, bitwa pod Espinosa prawe skrzydło, a bitwa pod Tudela lewe. Tak więc zwycięstwo rozgromiło całą linią nieprzyjacielską.

W oblężeniu twierdzy Roses d. 19 Officerowie Soleirol, Lenoir, Boier Francuzcy, Rouzelli, Allieto Włoscy z Saperami dokonczyli część prawą przekopu. W stronie lewej gdzie ziemia zbyt twarda, wyrzucono tylko wał do zastony. Po siódmej zaczął się ogień z miasta. O południu moździerze rzucił bombę na fregatę w prawey stronie stojącą i zmusił ją do oddalenia się na głębinę. W przekopie roztrzaskała się iedna haubica, lecz nikt raniony niebył. Nieprzyjaciel strzelił 356 razy, zabił 3, ranił 12. Wnocy Officerowie Rougier, Morlaincourt, Madron, Salton, Sarbourg z Saperami rozstawieni w tyle równoległej nakryśli-li drogę łącznych na 300 metrow. znaleźli tu ziemię kamienistą i o stopę w głębi wodę; postanowili więc rozszerzyć łączne dla znalezienia ilo-sci dostateczney ziemi do wysypania zastony: rozszerzyli zatem w lewey stronie równoległą na stop 12, zastonili weyscie w rowy pokopane: wprowadzano więc i odmieniano strzelcow bez obawy bomb które miasto ciskało. Dnia 20 Officerowie Fretelle, Theviotte, Lafite Poulain Euzenat z Saperami zakonczyli przekop równoległy, porobili w niej ławy, wzniesli i zrównali na przedzie parapet. Ogień rzędisty sypał się z twierdzy dzień cały; odpowiadały moździerze; w przekopach żadnego niedoswiadczonego przypadku.

Dwunasty dziennik wojska Francuzkiego w Hiszpanii d. 28 w Aranda do Duero. W bitwie pod Tudela G. dywizyi Lagrange poprowadził swoją dywizyą do nakazanego ataku Cascante szczeblami, na najpierwszym sam stanął z 25 regimentem lekkiej piechoty i niebezpieczną ranę odniósł. W pierwszym uderzeniu 200 legło Hiszpanów bagnietem przeбитych. Ta osobliwsza odwaga rzuciła posterach na nieprzyjaciół; drugie zatem szczeble uderzyć niemogły, gdy pierzchać zaczęły wojska Castannos. Dnia 26 Mar: Ney X. Elchingen poszedł przez Tarracone na Boria. Zapalił nieprzyjaciół w pierwszym mieście 60 wozów amunicyjnych przy parku artylerji tam będących. G. Maurice Mathieu ścigając i zabierając po drodze w niewolę przyszedł d. 25 do Boria. Liczba jeńców wynosi 5000; wszyscy są z wojska regularnego; nieprzebaczył żołnierz żadnemu wieśniakowi zbrojnemu. Liczba dział zdobytych doszła 57. Herszty wpadli w zamieszanie i szaleństwo; wypowiedzieli najprzód burzliwym manifestem wojnę Francji: przypisują tam Francuzom cały nierząd byłego dworu, znikczemnienie przeszłej dynastji, podłość Grandów, którzy bezwstydnie na twarz padali przed tym bałwanem, przeciw któremu dziś po upadku całą złość wywierają.

Niemcy, Francya, Włochy, nader myliłyby się, gdyby chciały porównywać mnichów Hiszpańskich do swoich. we Francji i Włoszech znajdowano między Benedyktynami i Bernardynami wiele ludzi dostojnych przez naukę i umiejętności, różnili się edukacją honorem i użytecznością. Przeciwnie Mnichy Hiszpańskie najwięcej z najeśmniejszego pospółstwa toną w niewiadomości i mocnych napoiach, podobni do użytych w rzeźnicach, mają ich ton, obyczaje, nieoświecenie; najniższa tylko klasa pospółstwa im ulega: Grandowie odrodni nie mają ani energii ani zasługi ani wpływu. Znajdujemy w Walladolid i dalej za tem miastem znaczne magazyny oręża i paszkwilow; spełniając przyrzeczenia Anglicy przysłali z hojnością strzelbę pułnaly i pisma czarne. Duch wynalazku daleko postąpił u nich, nieskonczenie zapalała i paszkwiliła. Wszystkie nieszczęścia, wszystkie klęski, które tylko mogą trapić rodzaj ludzki, z Londynu przychodzą.

W Przekopach koło twierdzy Roses od 21 do 22 założono baterję, zasłonięto ją i z równoległą związano; druga w winnicy powstała. Sprobowano już w przekop regiment 56, legion 5 i 6 Włoski Saperowie wystąpili naprzód dla zrobienia nowych przekopów bliżej miasta, podeszli przekopaniami głęboko drogami do dawnej równoległej. Wystrzelił nieprzyjaciół 368 razy wednie nocą 10, zabił i ranił 6 ludzi. Na tem się kończą urzędowe rapporta.

Uważają że Imperator postąpił w Hiszpanii iak w kampaniach 1796, 1797, 1800, 1805, 1806, wielką siłą przetamał nieprzyjacielską linią i stawiając się między oddzielnymi korpusami pojedynczo zniszczył. Attakował najprzód armją Hiszpanów wstrząsku, potem na lewym skrzydle, tu trzeba było opasować północne brzegi, przeciąć komunikacją najbliższą z Anglią, i założyć fundament dalszych dzia-

łań. MM. Ney i Moncey w odwodzie uważali obróty armji na prawem skrzydle G. Castanos. MM. Soult, Victor, Lefebvre, Bessieres przeprawili się za Ebro i biegli przez Kastylję, pod Burgos napadli na wojska Extremadurskie, które nie cofnawszy się wcześniej pobitemi zostały a szczątki uciekły przez Walladolid i Salamankę, gdyby się trochę opóźniły już byłyby przez Lerma i Pasquera jazdą opasane. Ztąd dla zaskoczenia nieprzyjaciół musieli spieszyć MM. Soult przez Villadiego do Aguilar de Campo, Lefebvre przez Alava i Victor od Bilbao w tymże kierunku. Dowiedziawszy się Hiszpanie o klęsce pod Burgos cofnęli się przez Vilaraio do Montana. M. Victor wyprzedził i pobił, M. Soult przeiósł uciekających. Wszyscy co nieuszli przez Lawego do Asturyi poddać się musieli. Te nadzwyczaj spieszne obróty podały w moc Napoleonowi prowincje Biskaję Montana, tarę Kastylję, Leon. Bezwątpienia uda się znaczna kolumna do Ferrolu i Corogne gdzie znajduje się 10 t. Anglików. Wojsko Francuzkie dzieli się na 6 czynnych korpusów i siódmy obserwacyjny pod rozkazami Marszałków Moncey, Soult, Ney, Victor, Lefebvre, Mortier i S. Cyr. Do liczby tych korpusów niewchodzą ciężka jazda M. Bessieres, korpus odwodowy i gwardya M. Lannes. Intendentem wojska jest Daru, przy każdym korpusie udzielny jest Kommissarz. Za wojskiem idzie niezmierna ilość sucharów. W zdobytych miastach zakładają się magazyny.

Pisma Angielskie mówią że ich wojska w Corogne wysadzone porydą dywizjami po 3 t. do Burgos i tam połączą się z G. Moore, który prowadzi armją z Lizbony, że reszta pozostała wojsk w Portugalii siedzie na Tagu na statki, wylądować w Katalonii przy ujściu Ebro i uderzy na Francuzów w Barcelonie. Bonaparte wszystkimi siłami wojnę Hiszpańską ma popierać iak gdyby się nie nieobawiał Austrii i Północy; wyprowadzić wszakże więcej niezdola nad 200 t. mimo konskrypcyą i układy Erfurtskie więcej niema, i tych utrzymać wzmie w kraju Hiszpańskim nietrafi. Odpowiadają na to Francuzkie dzienniki: niegłupi Anglicy żeby pójść mieli do Burgos lub Barcelony; zostaną na Tagu i dla tego się tam okopali aby zasłonić się mogli kiedy uciekać będą na morze. Niewiedzą wyspiarze a raczej lud oszukują Ministrowie: Francya ma 900000 pod bronią, użyć może 800 t. ma 100 t. jazdy; mieć może więcej w potrzebie. Kastylja północna w tej porze ma obfitość ryżu, zboża, ięzczmienia, wina, słomy; cóż mówić o prowincjach południowych: 5 t. wozów amunicyjnych łatwo przewiezie 6 mill. racyi dla utrzymania na czas długi żołnierza. Ma Francya w Hiszpanii armją ogromną, 100 t. w armji reńskiej w Niemczech, 100 w obozie Boulogne, 40 t. w Neapolu, 30 t. w Dalmacyi, 80 t. we Włoszech. Choćby wybuchnęła wojna Niemiecka bynajmniej nieprzeszkodzi zdobyciu Hiszpanii i Portugalii. Towary Angielskie znalezione w Bilbao S. Ander i portach Asturyi opłaca koszta wojenne. Wyższą Francuzi w Hiszpanii iak w Egipcie, lubo Anglicy pustyniami te kraje nazywają.

Piszą Anglicy póki będzie powodzić się, póty

Bounaparte nieprzestanie myśleć o podbiciu Hiszpanii; zagał negocyacye na przypadek przegranej. Hiszpanie mają uderzyć połączonemi siłami, rozumiemy że Bounaparte niespustoszy więcej kraiu nad zajęte powiaty. 7 t. Anglikow z Malty i Sycylii wylądnie w Hiszpanii; tu połączone wszystkie siły ustanowić powinny los Włochow i Sycylii. G. Hope prezyduje w Rządzie wojskowym w Lisbonie nim ustanowiona będzie regencya. Niezszczęśliwy Christophe w S. Domingo do nas przypłyńie zabrawszy pół milliona gotowizny. Na to krótko odpisują Francuzi: Karne wojsko nieroznosi mordow i pożogi, lecz męstwem prowadzone w 8 dniach od zaczętey kampanii zaszło do Portugalii, a kiedy o tem czytać będą w Londynie, zaydzie daleko za Madryt, i Anglicy z wierchółką skał Gibraltaru oraz z wysokości masztow na morzu widzieć będą powiewające Francuzkie chorągwie w Cadix i Lisbonie. Los Włochow jest zapewniony; Sycylia usłyszcy swoje przeznaczenie iak Capré u siebie a nie z Hiszpanii. Chrystofa czeka los przyjaciół Angielskich.

Głosili Hiszpanie na początku października. Francuzi są opasani i cofnąć się nietrafią; 500 t. naszych walczyć będzie w Pyryneach: już armia środkowa G. Castannos liczy 65 t, północna G. Blacke 50 t, Arragońska G. Palafox 15 t, Katalońska G. Lammas 20 t, w Sarragosie G. Valdes 10 t, posiłki z Grenady G. Reding 10 t, półki z Portugalii pod Badaioz 14 t, armia G. Romana 10 t; ogółem mamy ozynnych żołnierzy pod bronią 194 t. Odpowiada monitor: niech policzą wiele im podzięciodniowey kampanii, a po trzech tylko rozprawach pod Burgos Espinosa i Tudela, zostaje; nieznaydą dziś 4 tysięcznego korpusu; iednak były wielkie woyska.

List przeięty z Segowii do Walladolid od Mniszki do przyjaciółki d. 19 pisany wyraża. Niespokoyne iestesmy. Mówią że obywatele i Mniszki uciec przed Francuzami musieli. Umieramy ze strachu. Mamy dwie Mniszki z Lerma musiały uciekać z klasztoru o 11 wieczorem prawie nagie, ubrałyśmy ich i rany opatrzyliśmy. Drugie listy wyrażają; G. Blacke odniósł zwycięstwo zupełne nad Francuzami całą zabrał artyleryą; piszą gazety że ma 22728 i obok kładną że 70 t. przeszło przez Lugo, niewiem iak tę sprzeczność pogodzić. Junta nas zdradza, zabrania nam mówić, przyjaciołom Francuzkim urzędy rozdać. Infan-tado ma być Ambasadorem u Londyńskiego dworu. Dwie dywizye Angielskie przyszły do Extremadury. Za odniesione zwycięstwa spiewaliśmy Te Deum; ciekawi iestesmy widzieć gwardyą Napoleona, którą wzięli nasi w niewolę.

Dnia 4 w stolicy naszej obchodzona była z okazalością uroczystość koronacyi Imperatora. Złamano tamę kanału Ourcq i wodę do miasta puszczono. Położono węgielny kamień nowej fontanny na placu Bastylli; założono wielką za miastem rzeźnicę do bicia bydła. Arcy Kanclerz Cambaceres sprawujący interessa w niebytności Napoleona uroczystości prezydował. bale i teatre były otwarte, na polach Elizeyskich igrzyska i gonitwy

w Wilnie w Drukarni XX. Piłarów.

z nadgradami dla celujących. Mar: Mortier X. Treviso i G. Junot X. Abrantes przeszli Bordeaux z wojskami swemi przyięci tam ze wszelkimi honorami.

DREZNO d. 20 grudnia. Król Saski Fryderyk August znajdujący się teraz w Warszawie zapowiedział Uniwersałem bliski Sejm walny do którego na seymikach i zgromadzeniach gminnych mają być wybrani posłowie i deputowani zaszczytzeni cnotą przywiązaniem do kraiu i rzeczy znomością. Niemniej wybrani będą sędziowie pokoju godni spełniać chlubny okowiązek iednania obywatelów spór wiodących, tudzież radcy Departamentowi w rozkładzie ciężarów publicznych bezstronni, i w przełożeniu potrzeb troskliwi. Warszawa, Poznań, Kalisz, Toruń, wybiorą do rad municypalnych podwóyną liczbę Kandydatow do potwierdzenia Królewskiego, Xięstwo podzielone będzie na municypalność. Zawiesił Król do trzech miesięcy licytacją i sprzedaż majątkow dłużnikow, którzy pożyczyszy dawniej w skarbie Pruskim kapitały, przekazani potem Napoleonowi, a przez konwencyą Bayońską ustąpieni Królowi dotąd na żadnym terminie nieopłacili zawinionej należności, a nawet regularnie procentow niewnieśli. Odebrawszy Król proźby o ulgę wezwał wszystkich dłużnikow do układu, zdiął sekwestr i Administracyą z tych którzy procenta opłacili, oddał wszystkim rząd dóbr nim się w przeciągu trzech miesięcy z Ministrem skarbowym ułożą.

W Wiedniu odebrana wiadomość o wezwaniu Anglii do pokoju, wielkie wrażenie uczynić miała na umysłach tamiecznego gabinetu. W Udine wielki oboz założony, całą zimę stać będzie tam woysko; dla zabawy jest teatr. Doktor Wiedeński Carro otrzymał z Chin gatunek ryżu barzo posilny zdrowy, obficie rodzący na miejscach suchych. W Węgrzech w Trenczynie w dobrach Hrabiego Asprement do Linden iedno ziarno wydało 1360 ziarn dojrzałych. Rossyiski Botanik nazywa ten ryż. Oryza Mutica, ponieważ rośnie bez wąsow, Francuzi nazywają ryżem Carra. Mieszkańce Europy starać się powinni zaprowadzić ten gatunek mianowicie na nieużyte piaski: odkrycie może być użyteczne. Szczepienie ospy krowiey, której wynalazcy Jennerowi Anglicy i Amerykanie od kilkudziesiąt tysięcy szterlingow monument stawiają, powszechną zaletę zyskało, ze wstydem dla tych którzy dzisiay w iey dobrodzieystwa wierzyć niechęcą, w Niemczech całych szczepienie upowszechnione. Mar: Davoust przez Lipsk, Erfurt pojechał do Haunoweru. Przez Drezno przeciągneło 18 t Francuzow. Powszechny niedostatek i drożyna parują.

Na Dworze Elektora Badeńskiego w Carlsruh wielkie zaszły odmiany. Dnia z radzca stanu Rayneval i Hrabia Villaine tu z Paryża przybyli. Minister skarbowy Dalberg odebrał rozkaz wyjechać natychmiast do Francyi dla sprawowania interesow u Napoleona. Minister Gemingen, dawniej w Anspach użyty z gabinetu oddalony został. X. tajny radca i dyrektor gabinetowy, tajny radca Fein, i konsyliarz dworu Sternbayn aresztowani zostali.

DODATEK